

BRÅKSTAKEN

»ATT BLI NÄRING ÄR EN TRÖSTERIK TANKE«

SUSANNE WIIGH-MÄSAK, UPPFINNARE

Efter tio års kamp mot hånfulla biskopar, konservativa krematoriechefer och stelbenta myndigheter är Susanne Wiigh-Mäsak äntligen framme vid sitt mål – att få frystorka och finfördela människolik.

»På en lunch med kollegorna på Statoil i Stenungsund, där jag jobbade som miljö-vårdsingenjör, sade jag att jag ville bli komposterad när jag dog. En av dem bröt ihop av hysteriskt skratt. Efter det lade jag locket på, jag insåg att man inte kan uttrycka sig så.

Många år senare startade jag företaget Grönskan, med handelsbod, kafé och ett växthus på Lyrön utanför Orust. Om hösten pysslade jag många timmar i sträck med växter som skulle vinterförvaras. Jag fick tid att tänka en tanke till punkt. »Varför får inte jag och min kropp bli mull och uppgå i kretsloppet, som växterna får?»

Två meter ner i marken, där vi begraver kroppar i dag, är miljön syrefattig och livlös. Dessutom är människokroppen för stor för att luften ska komma till. Det gör att vi inte förmultnar, utan ruttnar och rinner ut med lakvattnet. Och vid kremering försvinner allt upp i luften – inget går runt, tillbaka till jorden.

Våren 1999 lät Swedish Meats mig låna deras laboratorium, med frystorkningsutrustning och vacuumförpackningar. Jag ville se hur mycket vatten man kunde få ut ur kroppen, hur mycket det vägde, och så vidare. Det var i samband med galna ko-sjukan och jag hade väl sagt till dem att jag skulle arbeta med kadaverhantering. Vid den tiden

ansträngde man sig mycket för att lösa kadaverfrågan – i Sverige är det förbjudet att gräva ner djurkroppar eftersom de kan förgifta grundvattnet. Men ingen mer än jag gjorde kopplingen till oss människor och våra kroppar.

2001 presenterade jag min begravningsmetod »promession» på en presskonferens, tillsammans med Svenska kyrkan. Med den får vi lov att bli till jord. Kroppen frystorkas med hjälp av flytande kväve, blir så kall att den blir skör och förvandlas till stoft med hjälp av mekanisk vibration. Stoftet begravs sedan fyrtio centimeter ner i marken, och blir till jord inom arton månader.

De efterföljande åren höll jag en mängd föredrag. Åhörarna låg ofta över borden och skrattade – det var som terapi för folk att få prata om döden ur ett biologiskt perspektiv. Vi är en del av miljön. Att få bli näring åt ett träd eller en buske är en trösterik tanke för många.

En natt drömde jag att min pappa hade dött och så låg det en lapp i hans ficka: »Kremation, tack.» Dagen därpå frågade jag mina föräldrar hur de ville ha det egentligen. »Vad säger du Erik, det är klart att vi ska ha det här nya?» sade mamma. Sedan var det slutdiskuterat.

Svenska kyrkan har varit positivt inställd hela tiden, men en biskop har pratat om promession som en ny naturreligion och

skrockat: »Ska folk uppstå i träd då, eller?» De är som barn, de som är på och kritiserar. De sticker upp för att de är starkare. Krematoriechefer som fått någon att investera i modern rökgasrening, klart att de ogärna vill höra att de har gjort fel.

Den första anläggningen ska ligga i Jönköping, där kyrkogårdsförvaltningen vill byta ut en krematorieugn mot en promator. Hade vi haft en miljard dollar och tusen ingenjörer, som filmproduktioner kan få, hade vi varit klara för ett bra tag sedan. Pengar har varit en lösning, sedan behövde länsstyrelsen sin tid för miljöprövning. Men bra saker utvecklas långsamt, som min pappa sade.

Han dog för drygt två år sedan, och i dag finns hans stoft i Jönköping. Jag är där ibland med utländska journalister, jag brukar öppna dörren till frysrummet och visa. Det är ett rum med plats för fem kistor. Temperaturen står på minus 18 grader. Mamma dog för ett halvår sedan och ligger också nedfryst.

Det finns inte en chans att jag skulle begrava mina föräldrar på något annat sätt än med promession. De får vänta i frysrum tills det är klart. Om Skatteverket inte längre vill ge oss dispens, för att det skulle vara oetiskt att hålla dem nedfrysta så länge, skulle jag vilja visa en tjugo år gammal grav. Sedan kan vi prata etik.»

BERÄTTAT FÖR
CHARLOTTE SIMONSON
FOTO NICKE JOHANSSON

TISDAG 1 SEPTEMBER Begravningsutredningen presenterar sina slutsatser.

EXPORTSUCCÉ? Efter Jönköping väntar – Sydkorea, som Susanne Wiigh-Mäsaks företag Promessa ska leverera tio torkanläggningar till i mars.